

TBMM
YEŞİLLER VE SOL GELECEK PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 598
Tarih : 22.06.2023

1231

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzük 'ün 96'ıncı ve 99'uncu Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Keziban KONUKCU KOK
İstanbul Milletvekili

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, devlet otoritelerine karşı bir ifade özgürlüğü niteliğindedir. Bu hak aynı zamanda uluslararası hukuk tarafından da güvence altına alınmıştır. Türkiye'nin resmen taraf olduğu ve TBMM tarafından onaylanarak yürürlüğe giren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 11. maddesi gereğince “Herkes barışçıl olarak toplanma... hakkına sahiptir.” Yine Anayasası'nın 34. maddesi; herkesin, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahip olduğunu hükme ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenmesinin izin alma koşuluna bağlamayacağı açıkça ifade edilmiştir. Ancak Türkiye’de valiler ve kaymakamlar eliyle alınan son derece muğlak, antidemokratik, keyfi ve Anayasa, yasa ve uluslararası sözleşmelere aykırı hukuksuz yasak kararları ile Anayasa, temel hak ve özgürlükler, mahkeme kararları hiçe sayılmakta, keyfilikte sınır tanınmayarak anayasal güvence altında bulunan hakların kullanımı engellenmektedir. Bu engellemelerden bir tanesi de Türkiye’nin en demokratik, şeffaf ve barışçıl eylemini gerçekleştiren Cumartesi Anneleri/insanlarına yöneliktir. İnsan Hakları Derneği’nin (İHD) 1992 yılında, zorla kaybedilenler için “Kayıplar bulunsun” sloganıyla başlattığı kampanya, 1995’te “Gözaltındaki kayıplar son bulsun, kayıpların akıbeti açıklansın, sorumlular bulunsun ve yargılsın” olarak duyuran Cumartesi Anneleri/İnsanlarının mücadelesiyle büyük bir hak

arama hareketine dönüşmüş, o tarihten bu yana Galatasaray Meydanı'nda kayıp yakınları ve insan hakları savunucuları bütün engellemelere karşın oturma eylemlerini sürdürürken gözaltında kaybedilenlerin faillerine yönelik Türkiye'de hukuksal anlamda hiçbir gelişme yaşanmamıştır. Bilakis idari makamların toplantı ve gösteri yürüyüşlerini yasaklama yoluna gitmek yerine bu hakkın etkin kullanımını sağlayama yönelik pozitif yükümlülükleri olduğunu hatırlatan AYM, Cumartesi Anneleri/İnsanlarının gözaltında kaybedilen yakınlarının bulunması ve kamuoyunda farkındalık yaratılması için oturma eylemi düzenlemek istemesinin demokratik bir toplumda saygı ile karşılanması gerektiği tespitinde bulunmuştur. Öte yandan, AİHM, karara bağladığı çok sayıdaki dosyada devletin mutlak sorumluluğu olduğunu, kayıp iddialarını etkin, şeffaf ve bağımsız biçimde araştırmadığını, sorumluları açığa çıkarıp cezalandırmadığını, kayıp yakınlarının acılarını dindirecek telafi ve onarım süreçlerini işletmediğini belirterek Türkiye'yi mahkûm etmiştir.

Tüm bu kararlar ve mahkumiyetlere rağmen; Cumartesi Anneleri/İnsanları ve insan hakları savunucularını eylemlerinin 951'inci haftasında da partimiz Eş Genel Başkanı Pervin Buldan'ın açıklama yaptığı sırada, polisler Beyoğlu Kaymakamlığı'nın aldığı yasak kararını duyurmuş, duyurunun ardından devletin güvenlik güçleri tarafından gözaltına alındıktan sonra varlığı inkar edilen ve kendilerinden bir daha haber alınamayan insanların aileleri ve insan hakları savunucuları olmak üzere toplam da 19 kişi göz altına alınmış, milletvekilleri meydana yaklaştıklarında polis tarafından ablukaya alınmış, çekim yapmak isteyen gazeteciler darbedilerek ablukanın dışına çıkarılmışlardır.

Çeşitli uluslararası sözleşmelerde de yer aldığı üzere zorla kaybetme/kaçırma işkence tanımının içinde yer almaktadır.

Uluslararası belgelerde, gözaltında kaybetmenin gerçek açığa çıkıncaya kadar devam eden ağır insanlık suçudur. Zorla kaybedilenlere ilişkin talepler, demokratik toplumun temel değerlerine, Türkiye'nin anayasal normlarına ve uluslararası hukuk kurallarına dayanan meşru haklardır. Faillerin açığa çıkarılması ve yargılanması talebi, aynı zamanda benzer hak ihlallerinin tekrarlanmaması talebini ve herkes için güven içinde, eşitçe bir yaşam hakkı savunusunu da içerir. Güvenlik güçlerinin işlediği suçlarda gerçeğin gizli tutulması, bu suçların faillerinin cezasızlık zırhıyla korunması yalnız mağdurların sorunu değil, temel bir hukuk, demokrasi ve insan hakları sorunudur.

Bu bağlamda;

- 1- Cumartesi Anneleri/İnsanlarına yönelik olarak alınan yasak kararları ve göz altılar bilginiz dahilinde midir?
- 2- Cumartesi Anneleri/İnsanlarının talepleri bilginiz dahilinde midir? Bilginiz dahilinde ise talepleri neden karşılanmamaktadır?
- 3- Hiçbir yasal koşul oluşmadığı halde Cumartesi Anneleri/İnsanları, hak savunucuların neden kelepçelenmekte ve göz altına alınmaktadırlar?
- 4- Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularının anayasal haklarını kullanmaları, yasal, meşru yol ve yöntemlerle haklarını istemeleri kimin güvenliğini tehlikeye atmaktadır?
- 5- Valilerin ve kaymakamlıkların hak ve özgürlüklerini kullanan yurttaşlara karşı Anayasayı ve yasaları çiğneyerek sistematik olarak baskı uygulaması, yasaklama kararları çıkarmasına karşı hükümetiniz hukukun üstünlüğünden yana tutum ve önlem alacak mıdır?
- 6- Hükümetiniz bugüne kadar gözaltında kaybedilenlerin akıbetini açığa çıkartacak ve onları kaybedenleri ve insanlığa karşı suç olan bu kaybedilmelerde sorumluluğu olanların yargı önünde hesap vermelerini sağlayacak bir adalet sistemini neden sağlamamıştır?
- 7- AİHM kararlarına rağmen gözaltında kayıp dosyaları neden yargıya taşınmamaktadır?
- 8- Aralıksız 21 yıldır iktidarda olan AKP hükümetleri bilhassa da 2011 yılındaki buluşmadan bu yana ne gibi bir adım atmıştır?